

SKPF PENSIONÄRERNAS
UTBILDNINGSMATERIAL

Ledamot i pensionärsråd

SKPF
pensionärerna

Utbildningsmaterial:
Ledamot i pensionärsråd
SKPF Pensionärerna 2018

Innehållsförteckning

Förord	4
Äldre en kraft att räkna med	5
Pensionärsråd i kommuner landsting och regioner	6
KPR/LPR/RPR- ledamot ett förtroendeuppdrag	8
Uppgifter för KPR/LPR/RPR ledamöter	9
Regeringens Pensionärskommitté	11
Arbetsformer	12
Förslag till reglemente	13
Vilka frågor kan tas upp i KPR	16-20

Förord

Grattis, du har fått förtroende till ett av pensionärsorganisationernas viktigaste uppdrag. Förtroende att företräda medlemmarna i den lokala utvecklingen av äldrepolitiken i er kommun, landsting eller region.

Det är genom ditt uppdrag som vi i SKPF kan göra våra röster hörda genom att framföra våra synpunkter och komma med förslag. Tillsammans har vi många medlemmar att företräda ca 170 000 i dagsläget och det tillkommer fler medlemmar varje år.

En av de angelägnaste uppgifterna för SKPF är att påverka den äldre politik som förs i kommuner, landsting, regioner och riksdag.

Till din hjälp har du förbundets handlingsprogram, det är i den handlingen som kongressen fastställt våra ställningstagande i flera angelägna äldrepolitiska frågeställningar.

Du måste därför ha handlingsprogrammet och kursmaterialet samt ditt pensionärsråds reglemente tillhands vid studierna.

Lycka till!

Äldre – en kraft att räkna med!

Ungefär 20 procent, som är 2 miljoner av befolkningen, är över 65 år och motsvarar ca. 25 procent av väljarkåren.

Det är också en grupp som går och röstar.

Det är därför en mycket intressant och viktig grupp för politikerna att lyssna på och det är en fråga om demokrati i allra högsta grad.

Pensionärernas livsvillkor styrs till stor del av politiska beslut och det är mycket angeläget att vi har bra kontakter med politikerna.

Där är viktigt att pensionärsråden i kommuner, landsting och regioner har kanaler att föra fram erfarenheter och synpunkter för att påverka besluten i politiken för äldre.

SKPF Pensionärerna arbetar för ett samhälle där alla äldre ges möjlighet att leva ett bra liv med en god ekonomi, med den omvårdnad och sjukvård som behövs, med god tillgänglighet och utan att diskrimineras.

Det är pensionärerna själva som har både kunskap och erfarenhet om hur det är att vara pensionär.

Därför är det viktigt att ta vara på den kunskap och erfarenhet som finns för politikerna.

Vår förhoppning i SKPF Pensionärerna är att det här studiematerialet ska vara ett stöd i frågorna som rör det äldrepolitiska området.

Berit Bölander
Förbundsordförande

Pensionärsråd i kommuner och landsting

Pensionärsråden började införas i början av 1970-talet. Det har sedan dess inte varit en självklarhet för pensionärsrådets existens. Det har vid flera tillfällen diskuterats om rådets vara eller icke vara.

1998 antog riksdagen en nationell handlingsplan för äldrepolitikern och i den betonas vikten av ökat inflytande för äldre.

Så nu finns i nästan varje region, kommun och landsting ett KPR eller LPR, dvs. ett pensionärsråd. Större kommuner med särskild förvaltning för olika kommundelar har även inrättat lokala pensionärsråd.

En del kommuner har inrättat ett gemensamt råd för frågor rörande personer med funktionsvariationer och pensionärer.

Det är en modell som vi i SKPF inte anser vara det bästa alternativet.

På en del orter har man andra beteckningar för råden än KPR och LPR. Men i det här materialet används de av riksorganisationerna antagna beteckningarna.

Men det finns alltså ingen lag som säger att kommuner och landsting är tvingade att inrätta pensionärsråd. Kommunallagens 6 kap 8§ föreskriver bl.a. att "nämnderna skall verka för att samråd sker med dem som nyttjar deras tjänster".

I andra sammanhang så föreskrivs också kommuner och landsting att samråda med kommuninnevånarna.

Det finns dock ett flertal exempelvis skrivningar om individens rätt till delaktighet och inflytande bl.a. i regeringsformen.

Drygt 20 procent av landets befolkning är pensionärer. Dessa personer har rösträtt och det om något talar för att politiker bör lyssna på pensionärsorganisationernas företrädare.

Regeringsformen inleds med orden "All offentlig makt i Sverige utgår från folket". Vidare kan vi läsa "Det allmänna skall verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället". Socialtjänstlagen säger Samhällets socialtjänst ska på demokratins och solidaritetens grund främja människornas aktiva deltagande i samhällslivet.

Stämmer det här med verkligheten? Eller är det bara vackra ord?

Har vi egentligen någon möjlighet att påverka?

Jo då, loppet är inte kört, men det händer inte av sig själv. Vi, du och jag måste vara aktiva, göra vår röst hörd innan besluten tas. Därför utser förbunden företrädare som för vår talan.

Du är din avdelnings/distrikts/medlemmars företrädare som ska ta vara på möjligheten till delaktighet i de beslut som ska fattas i råden.

I vårt nuvarande och även tidigare handlingsprogram så kräver SKPF att det ska lagstiftas om pensionärsråd.

Även andra pensionärsorganisationer har den uppfattningen. Det arbetas med frågan men hittills utan att nå någon framgång.

I Danmark, Norge och Finland är motsvarigheten till pensionärsråd tvingande enligt lag.

Förbunden centralt har representanter i regeringens pensionärskommitté. De fyra rikstäckande pensionärsorganisationerna har två representanter var oberoende av medlemsantal.

Den sammansättningen är också lämplig att gälla i de lokala råden.

Samtala om

Hur ser det ut i din kommun?

Finns det pensionärsråd?

Vilka organisationer ingår?

Hur är mandatfördelningen?

Hur förbereder du dig inför sammanträdet?

KPR/LPR/RPR-ledamöter ett förtroendeuppdrag

Att bli vald till ledamot i ett KPR/LPR/RPR är ett förtroendeuppdrag. Valet skall ske på samma sätt som övriga val till avdelningsstyrelsen. I våra stadgar finns inskrivet hur valet ska ske.

Normalt är mandatperioden densamma som för övriga styrelser och nämnder i kommunen/landstinget eller regionen, det vill säga, fyra år.

En förutsättning är att den person som föreslås har ett intresse för de äldre politiska frågorna.

Det är inte nödvändigt att samtidigt vara styrelseledamot men det måste finnas en nära koppling till styrelsearbetet och vara väl förankrat i styrelsen.

Det är naturligtvis lika angeläget för styrelsen att uppdatera KPR-ledamöter om vilka frågor eller ge tips om ärenden som kan drivas av SKPF.

Det är styrelsen ansvar att se till att KPR/LPR/RPR-ledamöter får kännedom om förbundets aktuella ställningstagande i olika frågor. Det kan vara pressmeddelanden, yttranden och debattartiklar som har betydelse för uppdraget.

Det är nödvändigt att avdelningens KPR/LPR/RPR ledamöter inbjuds att delta vid utbildningsdagar om t.ex. handlingsprogrammet.

Våra medlemmar har också rätt att få information om vad som avhandlats i pensionärsråden. Den informationen kan lämpligen ges på medlemsmöte eller representantskap i distrikten, i avdelningens egen tidning eller hemsida.

Våra medlemstidningar är ett utmärkt medel för att sprida information. Den informationen når också de medlemmar som inte är aktiva i avdelningens andra verksamheter.

Uppgifter för KPR/LPR/RPR-ledamöter

Det kan vara svårt att definiera äldrepolitik, äldre är inte enbart intresserade av vård och omsorgsfrågor utan har också intresse för hur samhället fungerar i stort. Därför är det viktigt att det kommunala rådet är direkt underställt kommunstyrelsen där alla frågor behandlas

Det är mycket som sker på det pensionärspolitiska området, och ibland blir det snabba förändringar. Ofta handlar det om att ingripa och tillvarata intressen i pensionärens livssituation.

KPR-ledamöter skall inte bara bevaka, utan framför allt:

Påverka

Du kan aktivt arbeta för förändringar i den kommunala verksamheten

Väcka frågor

Du kan själv ta upp frågor som du och din avdelning ser som angelägna för medlemmarna

Samarbeta och samverka

SKPF samarbetar och samverkar med andra organisationer för de äldres bästa

Synas och höras

Vara goda företrädare för SKPF

Utöver det kan nämnas fler möjligheter på hur du kan påverka besluten genom att:

- Kontakta beslutsfattare i kommun och landsting och regionen för att diskutera sakfrågorna
- Anordna möten om aktuella äldre frågor
- Skriva insändare och debattartiklar
- Anordna demonstrationer eller uppvaktningar hos ansvariga politiker om det inte går att komma fram på annat sätt
- Kom ihåg att om du planerar utåtriktade aktiviteter gör det tillsammans med styrelsen

En del uppgifter är obligatoriska

Delta i samtliga KPR-sammanträden – minst 4 per år.

Om möjligt dessutom ingå i arbetsutskott för beredning av rådets ärenden.

- Se till att kommunen har ett bra reglemente och arbetar efter det.
- Ta del av kommunens arbete: planering, ekonomiska ramar, budget och redovisning.
- Bevaka att kommunens regelsystem för bidrag och avgifter är rimliga och att de följs.
- Bevaka pensionärernas intressen vad avser vård, omsorg och tillgänglighet på service.
- Påverka utvecklingen av anhörigstöd.
- Informera styrelsen och medlemmarna.
- Delta i utbildning och konferenser för KPR/LPR/RPR-ledamöter.

Samtala om

Hur fungerar det lokala arbetet, d.v.s. kontakter med styrelsen, överlämnande av information och rapportering till såväl styrelse som medlemmar?

Det här fungerar bra

Det här kan bli bättre

Regeringens Pensionärskommitté

Regeringens Pensionärskommitté tillkom 1991 och i direktiven står dess upp-
gift:

”utgöra ett forum för överläggningar mellan regeringen och representanter för organisationer som företräder pensionärerna i frågor som är av särskilt intresse för pensionärerna”.

Kommittén har 12 ledamöter, varje pensionärsorganisation får närvara med 2 representanter var. Enligt praxis deltar statsministern vid ett av sammanträdena.

En annan praxis är att pensionärsorganisationerna har ett ”förmöte” inför varje sammanträde. Syftet är att komma överens om synpunkter och informera om ev. förslag som organisationen tänker framföra i kommittén.

Arbetsformer

Pensionärsorganisationernas egen samarbetskommitté, SKPF, RPG, PRO och SPF har enats om ett förslag till reglemente för kommunala pensionärsråd. Syfte är att skapa jämförbara förutsättningar för arbetet i råden. Noteras skall att detta förslag till reglemente inte är ett tvingande nationellt reglemente.

I dag styrs rådets arbete väsentligen av de ärenden som tas upp för beredning i den nämnd som har ansvar för äldreomsorgen. Men det vore önskvärt att råden, i större utsträckning än i dag, själv styrde över de frågor som rådet ska arbeta med.

I samband med att förslag till budget läggs fram bör man genomföra ett planeringsmöte. Utifrån detta möte utforma en kort verksamhetsplan och förbereda en ”uppföljningspärm” där ärenden löpande avrapporteras.

I slutet av verksamhetsåret utvärderas arbetet i en enkel verksamhetsberättelse.

Planeringsmötet bör innehålla en genomgång av budget och de satsningar, utredningar, plan och byggfrågor etc. som är aktuella kommande år. Utifrån detta bestämmer sig rådet för vilka frågor de vill arbeta med och vid vilken tidpunkt det kan vara lämpligt att agera på olika sätt.

Förslag till reglemente för pensionärsråd

Rådet är ett organ för överläggningar, samråd och ömsesidig information mellan företrädare för pensionärsorganisationerna och kommunens styrelse och nämnder å andra sidan.

Syfte

- Att rådet skall förstärka inflytandet i alla frågor som gäller äldre.
- Att medverka vid förberedelser för upphandling av vårdgivare.
- Att rådet skall verka för att pensionärernas synpunkter beaktas i styrelser, nämnder och förvaltningar.
- Att verka för att pensionärernas synpunkter beaktas i nämndernas verksamhetsplanering.
- Att rådet kan initiera nya pensionärsfrågor i nämnder och förvaltningar.
- Att rådet skall vara remissorgan i frågor som berör pensionärerna.
- Att rådet skall vara ett forum för opinionsbildning och kunskapsspridning.

Arbetsuppgifter

Kommunens företrädare skall informera rådet om planer och förändringar av samhällsinsatsernas utformning och organisation som berör pensionärerna. Inhämta synpunkter i så tidigt skede att rådets synpunkter och förslag kan påverka ärendets handläggning i aktuell nämnd och styrelse.

Pensionärernas representanter har i rådet möjlighet att aktivt arbeta för förändringar i den kommunala verksamheten. De kan informera om och ge förslag till lämpliga anpassningar av det serviceutbud som berör äldres möjligheter till en god livskvalitet. Kommunala pensionärsrådet ska vara ett referensorgan med överläggningsrätt i frågor som berör pensionärer.

Rådets sammansättning

Kommunala pensionärsrådet är organisatoriskt knutet till kommunstyrelsen eller nämnd om styrelsen så beslutar.

Pensionärsorganisation som har riksorganisation, som genom sin avdelning eller förening bedriver organiserad verksamhet inom kommunen skall efter beslut i kommunstyrelsen vara representerad i rådet.

Kommunen fastställer antalet ledamöter/ersättare från de pensionärsorganisationer som skall ingå i det kommunala pensionärsrådet.

Antalet ledamöter, enligt vår uppfattning, skall vara samma som i Regeringens pensionärskommitté, d.v.s. två ledamöter från varje organisation.

Kommunstyrelsen utser sina ledamöter/ersättare varav minst en skall vara ledamot i kommunstyrelsen och/eller minst en från den nämnd som styrelsen beslutat skall knytas till det kommunala pensionärsrådet.

Organisation och arbetsformer

Pensionärsrådet utser inom sig ordförande och vice ordförande. Ordförande bör företrädesvis utses bland de förtroendevalda och vice ordförande bland företrädarna för pensionärsorganisationerna. Rådet kan tillsätta en beredningsgrupp med uppgift att bereda ärenden och föreslå dagordning till rådets sammanträden.

Till sekreterare i såväl rådet som dess beredningsgrupp förordnas en tjänsteman.

Rådet skall sammanträda minst fyra gånger/år, varav ett sammanträde skall hållas i anslutning till kommunens budgetbehandling.

Extra sammanträde skall hållas om rådets ordförande, vice ordförande, beredningsgruppen eller mer än hälften av rådets ledamöter begär det.

Skriftlig kallelse jämte dagordning utsändes till rådets ledamöter och för kännedom till rådets ersättare senast 14 dagar före rådets sammanträden.

Förslag till förteckning över ärenden som skall behandlas samt handlingar och beslutsunderlag skall delges rådets ledamöter i så god tid och på sådant sätt att vidare information och beredning underlättas.

Vid sammanträde förs protokoll justerat av ledamot från pensionärsorganisation.

Protokollsutdrag tillställs dem som är berörda av protokollintagna beslut.

Fullständiga protokoll skall delges ledamöter och ersättare i rådet, kommunstyrelsen, socialnämnden samt i kommunen verksamma pensionärsföreningar.

Ekonomi

Till pensionärsorganisationernas representanter bör utgå arvode, traktamentes- och reseersättning enligt av kommunfullmäktige fastställda regler för förtroendevalda.

Ändring av reglemente

Ändring av detta reglemente kan aktualiseras av kommunala pensionärsrådet, kommunstyrelsen och socialnämnden.

Fastställelse

Reglemente för Kommunala pensionärsrådet skall fastställas av kommunfullmäktige.

Utbildning

Ledamöterna i kommunala pensionärsrådet skall erhålla utbildning likvärdig den som erbjuds nämndledamöter i kommunen, dock minst en gång under verksamhetsåret.

Samtala om

Nu är det dags att plocka fram ditt pensionärsråds reglemente. Jämför med förslaget och se vad som skiljer eller förenar dem åt. Ser du något du tycker behöver förändras i det egna reglementet?

Vad kan förändringen innebära för pensionärsorganisationerna?

Vilka synpunkter/motargument skulle kommunen komma med?

Har reglementet diskuterats mellan pensionärsorganisationerna?

Vilka frågor kan tas upp i KPR?

I rådet kan alla frågor som berör pensionärer behandlas. Exempel på direkta områden som berör pensionärerna kan vara avgifter, sjukvård, äldrevård och omsorg, äldres boendefrågor. För den skull så utestänger det inte frågor om kultur, tillgänglighet till samhällsservice, att ha sin närservice ordnad eller att framkomligheten är ordnad utifrån äldres behov.

Äldrepolitik handlar om äldre människors roll i samhället och samhällets roll för äldre människor. Därför ska äldre frågor så långt som möjligt inkluderas i alla politikområden, allt från trafikfrågor, kommunikationer, jämställdhetsfrågor och konsumentfrågor till frivilligarbete.

Handlingsprogram

Kongresserna har beslutat om förbundens handlingsprogram. Det är viktigt att du som representant i pensionärsrådet känner till dess innehåll. Handlingsprogrammet ger dig vägledning i en rad konkreta områden som kan vara till nytta för dig då du själv ska ta ställning till ärenden som behandlas på rådets sammanträde. Nedan följer några frågeställningar som bör behandlas av råden:

Äldreomsorg

Kommunen har ansvar för att alla äldre ska få tillgång till en god äldreomsorg till en rimlig kostnad.

- All äldreomsorg ska präglas av respekt och värdighet. Rätten till valfrihet ska ske på den äldres villkor, avgifterna får inte vara så höga att äldre avstår från omsorgen.
- Att personalens kompetens och kontinuitet i vården säkras oavsett arbetsgivare. Det är en förutsättning för att man ska få en god vård och omsorg när man blir äldre.
- Att de äldres säkerhet och behov alltid sätts i första rummet och att bemaningen svarar mot dessa behov. Anmälningsskyldighet ska råda när våld upptäcks av personal inom äldreomsorgen.
- Att det är individens behov som ligger till grund för individuella och flexibla lösningar vid införandet av välfärdsteknologi i vården.

- Att införandet av nya tekniska lösningar sker med godkännande av den äldre eller dess anhöriga och med hänsyn till den personliga integriteten.

Boende

- Att fler bostäder byggs för äldre.
- Att vi från KPR ska vara med i översikts- och planeringsskedet.
- Att det ska skapas fler alternativa boendeformer till rimliga boendekostnader och med god tillgänglighet, samt med möjligheter till sociala mötesplatser, service och kommunikationer.
- Att kvarboendepincipen tillämpas endast så länge som den äldre så önskar och har tillgång till god service.
- Att ensamhet och hög ålder ska ge rätt till bistånd för ett annat boende till rimliga kostnader i olika boendeformer.

Hur ser behovet ut?

Finns långsiktiga planer?

Ekonomi – hyresavgifter?

Maten

Ett viktigt inslag i vår vardag för välbefinnande är måltiderna.

- Måltiden ska vara näringsriktig, välsmakande och kunna intas i gemenskap. Hemtjänstpersonalen får längre avsatt tid vid servering av maten. Närproducerad och tillagad på plats. Flerrätterssystem bör eftersträvas.

Egen regi – entreprenad

Näringsintag

Transport – leveranser

Fixarmalte

En viktig förutsättning för äldre att kunna bo kvar hemma är att få hjälp med enklare hushållstjänster. Denna service ska erbjudas alla äldre utan behovsprövning. Avgiften ska vara låg och den äldre ska själv kunna besluta över innehållet i servicen.

Vilka kan använda servicen? I vilken omfattning? Ev. avgifter?

Hälsa och välbefinnande

”Alla ska kunna deltaga i samhället på lika villkor”

- Att ålder och boendeform aldrig får utgöra ett hinder för den som vill ta del av ett rikt kulturutbud.
- Alla ska kunna deltaga på lika villkor.

- Att äldre utan avgift ska få deltaga i fysiska aktiviteter på kommunala badhus och sportanläggningar.

Anhörig och närstående i äldreomsorgen och -vården

Anhörigvårdarnas insatser skall betraktas som frivilligt socialt arbete och får under inga omständigheter räknas som en självklar resurs vid bedömning av behoven av äldrevård som skall göras för varje vårdbehövande.

Det kommunala stödet till anhörigvårdare bör utvecklas och förstärkas samt att en kontinuerlig uppföljning och utvärdering av deras värdefulla arbete bör ständigt göras

Tekniska hjälpmedel

Tekniska hjälpmedel kan underlätta vardagen för många äldre.

Vad tillhandahålls? Kostnader?

Checklista för arbetet i rådet

I mycket god tid före mötet

- Gå igenom protokollen från de senaste sammanträdena. Vad beslutades? Har besluten genomförts? Fanns det frågor som väcktes men där beslut aldrig fattades?
- Gå igenom vilka frågor som är aktuella i kommunen/landstinget. Vilka dessa är framgår av dagordningar och protokoll från nämndmöten. Diskutera med avdelning/distriktstyrelsen vilka frågor som bör tas upp på det kommande mötet. Kontakta eventuellt de andra pensionärsorganisationerna för att få reda på om ni kan agera tillsammans.
- Kontakta ordföranden i rådet och ge synpunkter utifrån de här genomgångarna.

Närmare mötet

I kallelsen till mötet kan du se vilka frågor som kommer att tas upp. Försök bilda dig en uppfattning om vilka av frågorna som är viktigast ur förbundets perspektiv. Sätt dig in i dessa genom att till exempel samtala med kunniga medlemmar, ta del av utredningar och lagtext och inte minst vad som skrivs i pressen. Gör utkast till förslag på beslut. Försök så långt som möjligt förankra dina förslag hos avdelnings-/distriktstyrelsen.

Under mötet

- Medverka aktivt till att mötet disponeras på ett sådant sätt att ni hinner med de viktigaste punkterna.
- Anteckna fakta och synpunkter som förs fram. Fråga om sådant som du inte förstår.
- Argumentera lugnt och sakligt och med inriktning på det väsentliga.
- Tänk på att du sitter som representant för medlemmarna i organisationen. Det är deras åsikter som ska föras fram. Finns det ingen uttalad ståndpunkt, kan du föra fram vad du själv anser. Var försiktig så att du inte binder upp förbundet till åsikter som kan vara kontroversiella. Kolla gärna med styrelsen innan.

- Det är viktigt att protokollet korrekt avspeglar vad som sagts. Välj en justerare som tar sin uppgift på allvar.
- Utnyttja tillfället till att bli bekant med tjänstemän och förtroendevalda och med representanterna för de andra pensionärsorganisationerna.

Efter mötet

- Läs igenom protokollet så snart du fått det och jämför med dina egna anteckningar och minnesbilder.
- Var uppmärksam på om något viktigt verkar rinna ut i sanden.
- Berätta för styrelsen och medlemmarna om vad som sagts och beslutats. Samla in synpunkter
- Planera det fortsatta agerandet.

SKPF Pensionärerna arbetar för alla äldres rätt till:

- Värdighet
- Frihet från diskriminering
 - Rättvis pension
 - Anpassad bostad
 - Tillgång till vård
- Tillgång till rehabilitering
 - Tillgång till utbildning
 - Hem nära tjänster
- Samhällsgemenskap
 - Respekt

SKPF
pensionärerna

BESÖK Franzégatan 4 **POST** Box 300 88, 104 25 Stockholm
TEL 010-442 74 60 **E-POST** info@skpf.se www.skpf.se www.harochnu.se